



**Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus**

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

**Luca, Giovanni Battista de**

**Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. XXI. Neapolitana Pecuniaria. De fructibus recompensativis pro preto rei fructiferæ, An possint à principio conveniri & taxari ad certam summam, Et quandò hæc dicatur justa, vel excessiva.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

solum oblectamentum, puta villam Tusculanam, vel conspicuum palatium, volensque domui suae melius consulere, privando se oblectamento ac existimatione ex huiusmodi bonis resultantibus, talem rem vendat, destinato pretio in extinctionem censuum, vel alterius aris alieni, quo prematur, si ve in acquisitionem bonorum, vel iurium fructiferorum, debeat ita elusus remanere per litem, quam emptor ita affectare posset, ut interim absque cursu fructuum huiusmodi, habeat in manibus pretium, ac obtineat illum oblectamenti, ac existimationis fructuum, qui ex huiusmodi bonis reportari dicitur, contra legem conventionis, ac propriae obligationis, à qua liberari poterat, deponendo pretium, non liberandum, nisi cum debitum cautelis, seu aliis ejus indemnitati consulendo; bona tamen sic de, ac citra conventionis violationem.

Tunc autem superventæ lites & molestiæ in proposito operativæ videntur, quando ageretur de illo interesse lucri cessantis, vel damni emergentis, quod ex dispositione juris resultaret ex sola ratione moræ, pro qua tollenda sufficiunt huiusmodi causæ, seu excusationes, & quo casu cessante mora, nullum debetur interesse, solumque intrant isti fructus recompensativi ad limites fructuum ipsius rei, tanquam illorum loco subrogati, ex æquitate *textus in l. curabit, Cod. de action. empti.* Sed ubi accedit conventio, potissimè verò per viam accollationis, quia nempe emptor in se accollaverit census, quibus venditor super ipsam rem vendita, vel aliis bonis premebatur, tunc contrarium omnino dicendum est, quoniam accollatio importare dicitur formalem novationem, si ve transfusionem debiti de una specie in alteram, perinde ac si emptor directè ipsos census imposuisset, occultatis actibus solutionis, & novæ impositionis, respectivè ex *deductis per Ceno. de cens. quest. 71. num. 16. Merlin. decis. 543. num. 1. Rot. decis. 135. num. 23. par. 6. rec. Anconitana census 3. Junii 1658. Verospiro, & Sapius* Id eoque interim quod non sequatur evictio, neque resolutio contractus, causa reducatur ad non causam, emptor perseverat in rei dominio, & possessione, atque dicitur esse in statu debitoris censuarii, etiam in spe lucri, quod reportare posset, si fundus census interim chasmate periret, & consequenter debet subjacere etiam damno fructuum, ex regula *secundum naturam, &c.*

Et quamvis per scribentes in contrarium motivaretur, dictam rationem occultatæ solutionis & conversionis debiti in causam omnino diversam intrare, quando interveniret formalis delegatio, secus autem ista cessante. Nihilominus replicabam, istam considerationem rectè procedere in ordine ad punctum liberationis ipsius emptoris à debitis accollatis in casu sequatur evictio, ut ejus obligatio tanquam causativa, cessante causa, resolvatur juxta *conf. 421. Decii cum aliis per Rotam in Parmen. Datii coram Coccino decis. 428. num. 4. par. 1. rec. Bonon. census 4. Februarii 1654. Melrio Amat. resol. 21. num. 1.* quod in casu formalis delegationis in plurium sententia non intrat, ut ex *Cuiac. & aliis ex professo substat Merlin. lib. 1. controu. 91.* & de quo articulo habetur particulariter actum in *Sutrina, sub tit. de emptione & venditione;* Sed circumscripto isto effectu, donec emptor possidet, atque contractus perseverat in suo implicito statu, dicta distinctio nullius operationis videtur.

Difficultatem tamen in hac facti specie mihi faciebat contra actorem illa circumstantia, quod non ageretur de lite mora per tertium, quam venditor dicere posset injustam, & quo casu urget dicta pro-

babilis ratio, quod ipsemet emptor ita studiosè lites & molestias affectare posset, sed ageretur de molestiis illatis ab ipsemet venditore, seu eo qui venditorem representabat, unde propterea duplex ratio contra ipsum urgere videbatur; Una, quod non poterat ipsemet propriam turpitudinem allegando dicere, quod lis esset injusta & calumniosa, à qua in se suscepta, ipse venditor eum liberasset, & sic emptor rectè dicere potest credidisse ex facto ipsius actoris causam censi redactam ad non causam.

Et secundo ob regulam, quod in quocunque actu semper exceptæ remanent illæ molestiæ, quæ proveniunt ab eo, qui contractum servare tenetur, atque potius aliorum molestiis occurrere; Unde propterea habemus, quod si quis vendat vel cedat bona vel jura, talia qualia, absque aliqua obligatione evictionis, vel liberationis à molestiis, adhuc tamen sub ista protestatione non veniunt molestiæ, quæ directè vel indirectè ab ipso cedente, seu illas contrahente proveniant ex deductis *apud Merlin. decis. 874. repetit. post Zacch. de obl. camer. dec. 237. & conferunt deducta apud Celsum decis. 78. num. 5. & seqq.* atque istud motivum me tenebat dubium.

## NE APOLITANA PECUNIARIA,

P. R. O

PASCHALE CARACCIOLO,

MARCHIONE MACCHIE-  
GODENÆ.

C U M

HORATIO MANCINO.

*Casus disputatus in Signatura Jusstitiæ,  
& resolutus pro Caracciolo.*

De fructibus recompensativis pro pretio rei fructiferæ, An possint à principio conveniri & taxari ad certam summam, Et quando hæc dicatur iusta, vel excessiva.

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Executio debiti jurati non retardatur per exceptionem usura.*
- 3 *Licita est conventio super fructibus recompensativis pro pretio rei fructiferæ etiam ad certam summam.*
- 4 *Quoties accessiones vel usura debentur in genere seu substantia, non prohibetur earum conventio ad certam taxam, & quando secus.*
- 5 *De differentia inter fructus recompensativos vel dotales, & interesse lucri cessantis ex mutuo.*
- 6 *Ad quam rationem fructus recompensativi conveniri possunt, & an ad majorem, quam importent ipsius rei fructus.*
- 7 *In dubio præsumptio est pro taxa, & quando isti fructus debeantur juxta taxam legalem.*
- 8 *De ratione, ob quam in conventionalibus non attenditur taxa legalis.*

9 *Casus*

- 9 *Casus in quo tales fructus excedere possunt illos rei vendita.*  
 10 *Quare pendentibus his disputationibus retardandus non est processus executivus pro solutione fructuum.*

## DISC. XXI.

**V**Endidit Caracciolus quædam bona Mancino, atque pendente solutione pretii, quæ in arbitrium & facultatem emptoris collata fuit, conventum est de fructibus ad rationem octo pro centenario; Cùmque in plurium annualitatum solutione morosus fuisset debitor, contra eum, vel per Curiam Archiepiscopalem, vel per Nuntiaturam Neapolis, in vim pacti executivi relaxatum fuit mandatum, ad versus quod, & pro ejus executione impedienda obtrata fuit ab A. C. inhibitiō vigore appellationis, pro cujus moderatione adita Signatura, acerrima assumpta fuit disputatio. prætendente debitore ex plurium Doctorum sententia, hujusmodi fructuum conventiones ab initio ad certam uniformem taxam esse usurariam & prohibitam; Et quòd ubi etiam licita esset, adhuc tamen dicenda esset nimium excessiva ad rationem octo pro centenario, cùm bona stabilia præsumantur solum fructare ad rationem quinque, ita ut fructus spatio viginti annorum sortem adæquent, juxta receptam gloss. in *auth. perpetua, Cod. de sacrosanct. Eccles.* unde propterea ejus defensores inferebant, illum excessum plurium annorum spatio solum, imputandum esse in sortem principalem, ita notabiliter extenuatam, & ex cujus extenuatione ita paulatim facta, resultabat etiam cessatio fructuum currentium, qui soluta sorte deberi non possunt.

Pro creditore scribens circa initia assumptæ professionis, ultra regulam deductam ex *cap. debitorum, de jurejur.* quòd scilicet debiti jurati executio retardari non possit per exceptionem usuræ, ex deductis per *Grass. de except. cap. 28. num. 6. Seraph. de privil. juram. cap. 116. num. 4. & sequen. Surd. conf. 327. num. 15. & sequen.* quam tamen regulam nunquam vidi in Curia admittam & præticatam, nisi dato summo boni juris creditoris, vel saltem reducendo oppositam usuræ exceptionem ad casum dubium, ita ut dici possit exceptio altioris indaginis. Vel ad summum. ubi agitur de debito sortis, non autem de ipsius fructibus, qui usurarii prætenduntur.

Dicebam dictam exceptionem deduci ex abundantanti. cùm inspecto etiam bono jure, justitia creditori assisteret; Quicquid enim aliqui dubitaverint, omnino verior est opinio, recepta etiam in Curia Romana, quæ cæteris omnibus Mundi Tribunalibus in hac usuraria materia est rigorosior. licitum esse de hujusmodi fructibus pretii rei fructifera ab initio convenite, quamvis in facultate venditoris positum esset ipsum pretium repetere; Facilius verò, quando secus, quoniam in effectu tales fructus non dicuntur accessiones ob retardatam pecuniæ solutionem, ita ut dici valeat commodum resultans ex mutuo vero, vel interpretativo, sed dicuntur restituti illius damni, quod venditor interim passus est, carendo re & pretio, sive sunt subrogati loco illorum fructuum, quos venditor percepisset, si rem venditam pendente solutione pretii retinisset, ad *text. cum ibi notatis in l. curabit, C. de action. emp.*

4 Quoties autem fructus vel accessiones debentur in genere, vel in substantia, prohibitum non est, eos

ad justam & verisimilem summam ab initio taxare, ad communiter notata per *Canonistas in cap. conquestus, de usuris. Dec. in cap. venerabilis, num. 65. de except. Covarr. lib. 3. variar. cap. 4. num. 5. Mant. de tacit. lib. 4. tit. 24. num. 22. cum sequent. Leotar. de usuris, quest. 27. Rota dec. 13. par. 5. rec. & passim, cùm sit hodie conclusio, quæ tanquam absoluta præsupponi potest; Licet enim circa interesse lucri cessantis, vel damni emergentis, mutui veri vel interpretativi, Rota & Curia admittat quidem hujusmodi conventiones ab initio ad certam uniformem taxam, non tamen admittat exactionem, nisi illa extrinsecus, & in specie justificata, ut Regnicolæ & alii admittunt; Attamen id non provenit ex negatione dicti principii, ut sufficet dato debito in substantia seu genere, liceat ab initio pacisci, sed provenit ex eo, quòd Curia exigit talis interesse requisita extrinsecus justificari debere cum probationibus specialibus, ita ut non sufficiant generales occasionales, seu partium assertiones & conventiones, ex deductis apud *Ubald. dec. 118. & hoc tit. Japiss;* Hæc autem difficultas cessat in hujusmodi fructibus compensativis debitis pro pretio rei fructifera, eo modo, quo in fructibus restituti onerum matrimonialium, & similibus, dicta extrinseca probatio necessaria non est, atque in hoc differt iste casus ab illo crediti merè pecuniarii pro mutuo vero vel interpretativo, & hoc jure passim vivitur.*

Quo verò ad alterum punctum taxæ, in quo aliqua major fuit difficultas, licet *Dec. & Covarr. ac alii*, de quibus supra, senserint hujusmodi fructus conveniri posse, etiam ad octo, & decem pro centenario, præsertim ubi pretium convertitur in contractum annui redditus, in quo illud ex parte venditoris fiat irrepibile, & cum qua opinione pertransiunt Regnicolæ, ac alii, de quibus in *Lucana disc. 18.* Nihilominus quoties pro eodem pretio valide non creatur census cum interventu pecuniæ numeratæ, juxta formam præscriptam à *Bulla Piæ V. Curia* nunquam recepit hanc opinionem, sed decernit hos fructus ad ratam, & proportionem fructuum, quos ipsa res vendita produxit, quacunque contraria conventionem non obstante, ut longè post hæc tractata habetur in *dicta Lucana*, ac etiam in *Baren. Census, disc. 17.* & in decisionibus in ista editis.

Est bene verum, quòd interim præsumptio est pro taxa conventionali, quam nullibi jure cautum est, præcisè restringendam esse ad illam inductam ex *dicta gloss. in auth. perpetua*, quoniam ea tanquam præsumptiva admittitur solum in ea taxa, quæ cessante partium conventionem, facienda est per Judicem adversus emptorem morosum hujusmodi fructuum debitorem ex juris dispositione; Sicuti enim ista præsumptio non tollit, quin fructus esse possint minores, ita ut emptore id probante, veritas tali præsumptioni prævaleat, ut *d. disc. 17.* ita è conversò non concludit, quin esse possint majores ex more regionis, seu alia facti circumstantia, ideoque non constituto de contrario, præsumptio assistit conventioni, præsertim juratæ.

Aliam quoque ponderando rationem, meo judicio convincentem, ob quam non data contraria probatione, taxæ conventionalis, executio retardanda non est, quòd scilicet res vendi potuerit pro minori pretio, quam in effectu valeat, ob licitam circumventionem infra dimidiam justii pretii, juxta terminos *textus in l. 2. Cod. de rescind. vendit. & in cap. 3. de emp. & vendit.* & sic res, quæ valeat mille, & consequenter juxta dictam legalem præsumptionem fructet 50, vendi potuerit pro 600. quo-

quorum fructus licetè conveniri possunt ad septem vel octo pro centenariò, quia hæc major summa repartita in vero valore non excedit taxam legalem.

Sive etiam quod major fructuum taxa dici possit pars pretii, quia nempe isto intuitu res vendita esset minus quam in effectu valeat, cum tunc non dicatur accessio prohibita & usuraria, sed potius dicatur pars pretii, seu dicantur fructus restaurativi damni, quod pariter venditor, vel e converso, compensativi lucri, quod ita emptor percipit in pretio correlative diminutio, dummodò augmentum sit dictæ diminutioni proportionatum, atque absit usurarum fraus, ita ut dici non possit color quaesitus. Undè propterea regula generalis & indeterminate desuper dari non potest, sed totum pendet ex singulorum casuum individuâ circumstantiis pro iudicis prudenti arbitrio regulandis.

Et ex his pro creditore prodiit resolutio super inhibitionis moderatione, facilius in his casibus concedenda, cum debitori ex processu executivo nullum causetur præjudicium, quia si ratione fructuum solvit in excessu ac ultra debitum, sibi consultum est cum sorte principali, quam habet in manibus ita diminuendam, Et e contra si fructus debentur, irreparabile est creditoris præjudicium ex retardatione.

Ex eisdem fundamentis idem longè post hæc obtinuit in Rota in una coram Bichio Baren. Salviani pro Laura Barone & Isabella Regna contra Leonardum de Rubens, ubi agebatur de pretio domus cum taxa conventionali fructuum recompensativorum ad rationem septem pro centenariò, in qua causa prodierunt decisiones 10. Junii 1652. & 24. Martii 1653. coram præfato Bichio.

## RAVENATEN.

### FRUCTUUM,

PRO

## PP. JESUITIS RAVENNÆ.

### Responsum pro veritate.

An fructus recompensativi debiti ex æquitate l. enrabis pendente solutione pretii rei fructificæ, debeantur, si emptor per iudicis sequestrum, vel inhibitionem impeditus fuit nè solveret.

### SUMMARIUM.

- 1 Casus controversie.
- 2 Dicitur punctuale alicujus Doctoris absque contradicente, an & quando attendi debeat pro casu legis.
- 3 Consulentiū auctoritas suspecta.
- 4 Fructus recompensativi ob quam rationem debeantur.
- 5 Debentur etiam cessante mora vel culpa debitoris in solvendo.
- 6 Ampliatur etiam si emptor protestetur.
- 7 Non debentur ex dilatore conventionali.
- 8 An impedimentum ex facto iudicis excuset.
- 9 Quando emptor a dictis fructibus excusetur.
- 10 An sequestrum excuset.
- 11 De alio casu controversie.
- 12 Et de alio casu consimili, & quod excuset depositum.

- 13 Sequestrum sive iustum, sive iniustum excuset, & de ratione.
- 14 Non excuset si est collusivum, & affectivum.
- 15 An excuset si supervenit post moram.
- 16 Non excuset a fructibus recompensativis, nisi fiat depositum ut supra nu. 8. & 9.
- 17 An depositum non bene factum excuset.
- 18 Quomodo in hac materia iudicandum sit.

### DISC. XXII.

**F**ACTA per PP. Collegii Societatis Jesu Ravenarum venditione cuiusdam prædii si iudicari pro scuto 2000. Petro de Petris, ex quibus delegarunt scut. 1200. solven. quibusdam de Morettis, cum ad instantiam eorundem venditorum factum esset sequestrum, seu iudicis inhibito emptori, nè dictas pecunias delegatas solveret, sed penes se retineret, donec alias per ipsum iudicem demandatum esset, undè sequutum est, quod emptor spatio annorum sex, rem & pretium tenuerit, dubitatum fuit, an hoc medio tempore ad fructus recompensativos teneatur, & cum pro parte emptoris allegaretur punctualis auctoritas Pacian. consil. 111. de iure interrogatus pro veritate.

Respondi, quod licet apud nostros receptum sit, ut dictum punctuale alicujus Doctoris absque contradicente pro casu legis haberi debeat Mart. voto 6. num. 7. Rot. dec. 122. in fine par. 5. rec. cum aliis copiose cumulatis per Adde. ad decif. 20. num. 42. par. 3. rec. juxta secundam impressionem, Attamen id intelligendum est, ubi tale dictum aliquod habet juris fundamentum, vel legalem rationem, ita ut à juris principiis non deviet, secus si absque fundamento, seu cum non veris præsuppositis loquatur, ut per Castil. tom. 2. contr. cap. 23. numer. 16. Cyriac. contr. 50. numer. 3. & Rot. decif. 438. numer. 10. & 13. par. 9. rec. ubi concordantes; Et hoc maxime, ubi tractatur de dicto Consulentiū, quorum fides semper suspecta est, cum ad pecuniam vel clientis affectionem scribere solent, multa minus vera assuamant, proindeque integri testes habendi non sunt, ut per Caball. resol. crim. 287. nu. 85. & Rot. d. dec. 438. numer. 12. par. 9. rec. Undè bene Franch. decif. 260. num. 5. in fine, & seq. advertit, quod ubi allegantur consilia, opus esset videre decisiones in eo casu emanatas, quod etiam habetur per Rotam in Landen. census 21. Junii 1666. coram Taja in fine; Quotidie siquidem experimur, quod Advocatorum munus exercentes, atque ad causæ servitium scribentes, multa ingeniose in puncto juris assumunt, quæ in iudicando rejiciuntur; Nec aliàs dicta propositio intelligenda est, nisi ubi agitur de puncto factis dubio, in quo juris principiis vel rationibus hincinde colluctantibus, vel deficientibus, omnino incertum remaneat, quid iure statutum sit; Tunc enim punctualis decisio Doctoris spectanda est, aliàs enim esset dare auctoritatem Imperialem cuiuslibet Doctori ejus scripta imprimere volenti, faciendi leges, quod utique omnino absurdum est, undè propterea bene fundati, & veri Doctores per juris principia magis quam per Doctorum præsertim modernorum & consulentiū multò minus collectorum dicta veritatem perquirere solent.

Quicquid ergo Clienti inserviando dicat Pacian. consil. 111. cujus tantum, non gustato nec examinato articulo, relator est Pairell. jun. in addit. ad expeditionem senioris annot. 30. num. 10. loquendo